

II. ZIMNÍ SRAZ TURISTŮ ČSR

V týdnu od 1. 3. 1976 si mohli návštěvníci Krkonoš v prostoru Výrovka—Luční bouda povšimnout většího počtu lyžařů ve větrovkách nápadně žluté barvy se znakem ČSTV či SSM. Byl to stejnokrojový prvek oblečení patřící pořadatelům a organizátorům II. zimního srazu turistů ČSR konaném od 1. do 7. března 1976 na Luční boudě. A dva zminěné druhy odznaků byly důkazem, že šlo o společnou akci Svatu turistiky ČUV ČSTV a ČUV SSM.

Myšlenka uspořádat zimní setkání turistů České socialistické republiky v nejvyšším pohoří ČSR nebyla nová a vycházela vlastně z tradice mezinárodních proletářských srazů konaných právě v Krkonoších. Bylo by proto namísto říci si alespoň to, že těchto, dnes již historických setkání, především českého a německého proletariátu a komunistické mládeže, bylo celkem osm, a že proběhla v průběhu let 1922 až 1938. Mezi účastníky byly i význačné osobnosti, jako např. Ernst Thälmann, Klement Gottwald, Karel Kreibich a jiní.

Tak jako nebyly Krkonoše poprvé místem organizovaného sra-

zu, tak ani Luční bouda nehostila poprvé turisty. Už v roce 1960 se na Luční boudě konal Spartakiádní zimní turistický sraz, o němž si mohli letošní účastníci udělat představu z dokumentárních fotografií na panelech výstavy. Nebylo zde ani málo těch, kteří si tuto událost rádi připomněli.

Rovněž tak účast svazáků a TVB instruktorů SSM — jako pořadatelů a organizátorů — neměla v tomto roce svou premiéru. Ta se udála již před dvěma lety (1974) při I. zimním srazu na Jizerce.

Ale vratme se — s částečným odstupem — k účasti ČUV SSM, jmenovitě k účasti instruktorů SSM a lektorů ČUV SSM, k jejich působení a činnosti, kterou se podíleli na průběhu II. zimního srazu na Luční boudě, a pokusme se přiblížit jeho náplni, dění i atmosféru.

Hlavním úkolem instruktorů a lektorů SSM v přípravě především průběhu vlastních srazových dnů bylo: zajistit programovou náplň této celorepublikové akce a sklobit ji s dalšími programy zajišťovanými štábem či jinými organizacemi.

Počet instruktorů. Na základě dohody mezi VST ČUV CSTV a ČUV SSM se počítalo s účasti 20 instruktorů SSM a lektorů ČUV SSM se zaměřením na zimní turistiku. Své zastoupení měli svazáci i v organizačním štábě srazu, do něhož byl jmenován pracovník oddělení tělesné a branné výchovy ČUV SSM soudruh Ivan Matějů a soudruh Ladislav Dostášil, který vedl skupinu instruktorů a současně byl členem programové komise.

Příprava programu byla zajišťována se značným časovým předstihem. Přitom se přihlídalo k individuálním schopnostem, zkušenostem, případně profesionálnímu zaměření vybraných instruktorů. Sladění jednotlivých programů a vypracování jejich časového harmonogramu bylo provedeno v součinnosti s předsedou programové komise v přípravných dnech před zahájením srazu. Rovněž byly akceptovány požadavky zástupce CSTV. Nedostatkem bylo, že konkrétní plán programů neobdržel každý účastník již při prezentaci.

Programy, které byly připraveny pro účastníky srazu, můžeme rozdělit do následujících programových (obsahových) forem:

I. Závody

- a) lyžařské (běh, sjezd, slalom)
 - b) branné
 - c) orientační
 - d) všeestrannosti a obratnosti
- II. Metodika lyžařské techniky
- III. Lyžařské túry a vycházky do okolí
- IV. Hry na sněhu — s lyžemi — bez lyží
- Hry na chatě

V. Akce masového charakteru

- VI. Ukázky zimního táboreni
- VII. Kulturní programy
- VIII. Přednášková a poznávací činnost

Z konkrétních programových pořadů zaslouží pozornost hlavně ty programy, které měly na II. zimním srazu svou premiéru.

BIATLON — běžecký lyžařský závod, kde branným prvkem byla střelba ze vzduchovky.

Lyžařské závody s hromadným startem (běh do vrchu, sjezd) byly nejen atraktivní, ale i časově rychle zvládnutelné.

Ani **SLALOM**, na první pohled jednoduchý, nebyl snadnou záležitostí pro svůj zrádný ledový krunýř ve spodní části tratě.

Ze se lze výborně bavit na sněhu s lyžemi i bez nich dokázaly **HRÁTKY NA SNĚHU**, jež strhly nejen mladé, ale i ty věkově starší.

Lyžařský **AZIMUTOVÝ ZÁVOD** musel být kvůli terénu situován do nižších poloh (v okolí Výrovky). Tato odlehlost po-

znamenala účast, která byla o poznání menší než u ostatních soutěží. Nebo byla příčina v neznalosti zacházení s buzolou, která byla až zarážející.

Program VECER NA CHATE byl ukázkou toho, že večery na chatě mohou být i při větším kolektivu (zde bylo přes 60 přítomných) veselé, družné a zábavné i bez karet, alkoholu a „hospodského“ zpěvu. Byl ukázkou jak stmelit v průběhu večera různorodou skupinu lidí jejich aktivním zapojením do programu.

Kromě tohoto VECERA, prokládaného hudebními vložkami, zde byla i speciální hudební akce: DISKOTÉKA pro náročnější posluchače o WESTERNU a COUNTRY-MUSIK. Takovýto pořad je velice náročný na výběr hudby s ohledem na posluchače, které má splnit, na kontakt s posluchači i na reprodukční zařízení.

Mezi programy přednáškového a poznávacího charakteru patřila přednáška lékaře na téma DROGY, ALKOHOL, NIKOTIN CONTRA SPORT, která vtipně a humorém přiblížila jejich negativní důsledky na lidský organismus zvláště při sportovním zatížení.

K akcím masového charakteru patřilo plnění stříbrného odznaku Lyžař ČSSR nejen samotními účastníky srazu, ale i rekrenty ROH ve Spindlerově Mlýně.

Stejně jako při I. srazu byl úspěšný i závod lyžařské obratnosti nazvaný KRAKONOŠOVÁ STEZKA „Bud fit“.

Probíhaly zde i další akce, jako:

- minikurs lyžařské běžecké techniky se Stopou zdraví, které zajišťovali členové lyžařského oddílu SKI Jilemnice,
- týry a vycházky do okolí zajišťované cvičiteli lyžařské turistiky ČSTV,
- besedy s diapositivy o výpravě instruktorů SSM na nejvyšší horu Finska, o Kavkaze,
- přednášky KRNaP a Horské služby.

Pro účely zimního táboření posloužily sněhové stavby (iglu, kaverny) postavené instruktory. Stanový tábor byl vybudován samotnými účastníky.

Vzhledem k daným podmínkám a charakteru srazu program umožňoval účast cca 300 ubytovaných účastníků, rekrentů ROH a dalších příchozích na řadě nejrozmanitějších programových form jejich aktivní účasti. Bylo možno si vybrat podle svých zájmů, schopnosti, požadované náročnosti i věku.

Pokračování na str. 9

PROBLÉMY POHOŘÍ RETEZAT

Středem Rumunska prochází 1300 km dlouhý karpatský oblouk tvořený množstvím horských hřebenů. Je to oblast, která je přitažlivá pro ty, kteří mají rádi horskou přírodu. Též mnozí českoslovenští turisté míří do této místa. Zvláště pak je lákají tzv. Transylvánské Alpy čili Jižní Karpaty. Zde se nalézají nejvyšší rumunská pohoří včetně Fagaraše (Muntii Făgărașului) s nejvyšší horou RSR Moldoveanul 2543 m. Dalším z této pohoří je Retezat. Pro jeho velké přírodně a krajinné hodnoty byl zde zřízen národní park.

Pohoří Retezat má krásný členitý vysokohorský reliéf s četnými stopami po čtvrtohorním zalednění. Jednou z nich jsou četná jezera. Pohoří je též bohaté různými druhy rostlinstva a živočichů. Nechybí ani medvěd, vlk, rys, kamzík. Národní park se rozkládá na ploše 130 km². Oblast parku na západ od hory Retezat (2485 m) je přísnou rezervací. V ní nevede žádná značená turistická cesta. V parku je zakázán lov a omezena pastvba na letní měsíce a srpen (mimo přísnou rezervaci).

Dne 19. července 1974 prošli dorostenci TOMu 5034 T. J. Tatran SZ Praha jižním hřebenem pohoří Retezat od Galbiny přes Paltinu do sedla Saja Plaiul Mie (1879 m). Ráz tohoto hřebene — mimo jeho centrální vápencovou oblast — připomíná Nízké Tatry. Trasa pochodu vedla většinou okrajovou oblastí národního parku. Počasí nám přálo. Skoro celé pohoří jsme měli před sebou jako na dlani. Cestou jsme nepotkali ani jednoho turista, ičnom stáda ovcí, která hildaly přivítaví bačové. Těchto stád bylo nápadně mnoho.

A tak nás neprekvapila počínající devastace krajiny, kterou jsme procházeli. Její příčina je v pastvě nadměrného počtu ovcí. Intenzivní výpus má za následek zchudnutí rostlinného krytu a snížení schopnosti zadržování vody. Eroze na úbočích vede pak k vážným škodám v biocenoze i ve vzhledu horské krajiny. I povrchnímu pozorovateli je nápadné množství ovčích chodníčků na svazích. Právě tyto usnadňují vodní erozi.

V některých úsecích jsme postrádali porosty kleče. Výška hřebenu, po které jsme šli, nepřesahuje 2200 m. Nejvyšší horou je zde Paltina 2149 m. Tento hřeben je chráněn od severu vyšším centrálním hřebenem (s nejvyšší horou pohoří Peleagou 2509 m) a dalšími hřebeny. Vlivem kontinentálnějšího podnebí je zde průměrná letní teplota o 2,5 stupně C vyšší než ve Vysokých Tatrách. V jižním pohoří sahá horní hranice porostů kleče až na vrcholky.

Během své cesty jsme občas viděli zbytky větví kleče, vybělené povětrnostními podmínkami, které nás upozorňovaly na násilný zásah člověka do zdejší přírody. Některé porosty kleče byly vypáleny, aby se zvětšila možnost pastvby. Občasná zuhelnatělá větev prozradila, že se to někde nestalo tak dávno. Smutný pohled se nám naskytal na východních svazích vápencové hory Albele (2113 m): zbytky větví kleče, sem tam trs trávy, a jinak skála a kamení. A nedaleko od údolí pod sedlem Seova Scorota (1850 m) jsme viděli, jak bačové odutí pod sedlem Seova Scorota (1850 m) jsme viděli, jak bačové palí kleč. I když to nebyl velký oheň, každá ztráta kleče je nenahraditelná.

K dokreslení tohoto problému poslouží slova rumunského ochránce přírody ing. Traiana Iacobu, která zaznamenal Josef Rubin.

„Severně od hory Retezat se rozkládá ledovcové údoli Stinisoara. Jeho svahy jsou nápadně devastovány erozí a mifto svěžích luk tu vidíme rozsáhlá, recentně vznikající balvaniště z kamenité suti. Pouze údolní dno kolem potoka je travnaté s prořídlou klečí a osamělými smrkami a limbami ve vyšších polohách. Ještě koncem 2. světové války“ — vypráví ing. Iacob — „byly tu souvislé klečové porosty a sahaly až pod samé vrcholky hor. Ale pastevci je v honbě za novými pastevními plochami v roce 1946 vypálili. Naivně se domnívali, a byli v tom dokonce podporováni úředními agronomi, že po odstranění kleče budou mít nové bohaté pastviny. Hlasy lesníků nebyly tehdy vyslyšeny. A výsledek? Jarní přívaly z tajícího sněhu na hřebenech a letní lijáky strhávaly tenkou vrstvu pádní pokrývky obnaženou člověkem do údolí a během několika let ji ze svahu úplně odplavily. Tato půda se na svazích tvořila celá tisicletí a byla do té doby chráněna klečí. Stal se pravý opak. A místo osvěžující zeleně mají teď pastevci jen holé skály a kamení. Myslim, že v těchto místech už nikdy nic jiného nebude.“

Výše uvedené problémy se netýkají jen pohoří Retezat. U nás, díky dlouholeté péči o ochranu přírody, již nejsou. Zato však máme jiné — například problém nadměrné návštěvnosti vysokohorských oblastí ne vždy ukázněnými výletníky.

JAN JANOUŠEK, prom. geograf

TOPOGRAFICKÝ A ORIENTAČNÍ VÝCVIK

V RÁMCI SEMINÁŘŮ CVIČITELŮ TURISTIKY V ROCE 1975 AŽ 1977

V poslední době lze v turistickém hnutí sledovat neustálé zhoršování jedné z nejdůležitějších odborných znalostí — topografie a orientace. Nedostatek lze jistě svalovat na malou dostupnost dobrých map, na nutnost pracovat téměř výhradně s mapami turistickými, na nichž je už při výrobě požadováno určité procento zkreslení. Dobrý cvičitel turistiky dokáže však i při použití takovýchto map seznámit své svěřence se základy potřebných dovedností a znalostí. Ukázalo se však na školenních a doškolovacích seminářích cvičitelů, že i ti mají v daném odvětví závažné nedostatky.

Odchodem orientačních běžců z řad turistů též vymizely orientační závody — a pokud se uskutečňují, není o ně tak velký zájem, jak bychom potřebovali. Rovněž praxe, že turistické výlety a cesty vedou zkoušení cvičitelů, kteří danou krajinu dobře znají, vede k pasivitě účastníků a k minimálnímu používání mapy a buzoly. To se netýká jen pěších turistů, ale i všech ostatních druhů turistiky (výjimkou jsou obvykle vysochořtí turisté, u nichž orientační nedostatky by měly za následek přímé ohrožení bezpečnosti účastníků akce, i zde se však zpravidla spolehlá na jednoho zkoušeného vůdce). Nedostatečná průprava vede pak zákonitě k naprosté nechuti k práci s mapou, k improvizacím a riskování při turistických akcích.

Zjištěné nedostatky je nutno v budoucnu všemi silami odstraňovat, hledat způsoby a formy, které by členstvu práci s mapou více přiblížily, zpopularizovaly ji a zvýšily tak všeobecně úroveň topografických a orientačních znalostí a dovedností. Není to jen zájem turistů, ale celostátní zájem na zvyšování branných dovedností, který má i výrazné politické a ideové pozadí. V prvé řadě je ovšem třeba začít u cvičitelů turistiky, zlepšit a upevnit jejich znalosti v tomto směru, ve druhé etapě pak je třeba uvažovat o vhodných metodických materiálech a pomůckách pro tyto cvičitele, na jejichž základech by orientaci a topografií dále rozšiřovali přijatelnými a poutavými formami mezi řádové členstvo.

Proto bylo rozhodnuto povinně zařadit topografií a orientaci do seminářů a doškolení všech

cvičitelů turistiky. Aby se předešlo chybám z dřívějska, je třeba dodržet následující zásady:

— vyvarovat se suchých přednášek, výuku organizovat formou řešení úkolů a formou různých soutěží;

— pomáhat slabším, hodnotit na místě splnění úkolů, ukázat a zdůvodnit správné řešení;

— používat přitom pouze dostupných mapových materiálů: především turistických map dané oblasti, případně Základních map pro národnohospodářské plánování (1:50 000);

— v práci s buzolou se zaměřit na typ Sport (Silva), kterým jsou v současné době už běžně vybavovány branné výchovy na školách.

Při seminářích a doškolenních cvičitelů doporučujeme využít následujících forem (dvě z nich v jednom, třetí v dalším roce):

půl-činnost den	plán. čas
I. Topografický půlden (v místnosti):	190 min.
1. Topografický diktát (včetně soutěže)	30 min.
2. Odhad a měření azimutů na papíře i na mapě (včet. soutěže)	60 min.
3. Topografický test (závod)	75 min.
4. Pohovor o správném řešení úloh absolvovaného topografického testu	15 min.
II. Orientační půlden (v bezprostředním okolí)	210 min.
1. Odhad a měření azimutů v okolí	20 min.
2. Určování bodů v terénu (včetně soutěže)	20 min.
3. Azimutové okruhy	20 min.
4. Postup podle lomeného azimutu (včetně soutěže)	60 min.
5. Postup podle písemného návodu (závod)	90 min.
III. Orientační závod (forma výletu)	240 min.
Limitovaný orientační závod s prověrkami znalostí a pozorovacích schopností, podle možnosti doplněný kulturně poznávací činností.	

METODICKÉ POKYNY K PROVEDENÍ JEDNOTLIVÝCH ZAMESTNÁNÍ

Topografický diktát

Každý účastník (příp. dvojice) je vybaven mapou. Instruktor oznámi východní bod a přesvědčí se, že ho všechni nalezli. Pak bez údajů o názvech, výškách a barvách popisuje trasu: druh cesty, směr, vzdálenost, relativní výšku, drobné orientační body. Uvádí údaje, které při chybné interpretaci mohou soutěžící zmýlit, např.: „Vystoupíme na nejvyšší bod v okolí v okruhu 2 km“, nebo „Po nejsráznějším svahu sestoupíme k potoku“, „Dáme se po turistické značce nejvýznamnějšího charakteru k nejbližší chráněné přírodní památky“, „Uhneme pod azimuthem 225° na terénní vyvýšeninu, vzdálenou 3200 m“, „Mineme pomníček a na dalším rozcestí zahneme doleva“ atd. Jakmile se oznámi, že bylo dosaženo cíle, napiše každý účastník na papír požadovaný údaj, zpravidla nadmojskou výšku kóty nebo jméno obce.

Topografický diktát se zpravidla provádí ve třech etapách:

- krátký informativní diktát,
- jeho rekapitulace s vysvětlivkami a údaji o názvech a výškách,
- soutěžní diktát „naostro“.

Odhady a měření azimuthů na mapě

Nejprve si účastníci ověří na hodinkách, že vlastní základní dělení okruhu mají zafixováno z každodenní praxe: pětiminutové úseky jsou úhly po 30°, čtvrté jsou po 90° atd., rovněž světové strany lze vyjádřit přímo v rozmezích úhlů: JZ = 225°, SSV = 22,5° atd. Na tomto podkladě pak odhadují:

- azimuthy úseček, narýsovaných na čtverečkovém nebo milimetrovém papíře,
- azimuthy úseček na čistém papíře, jehož rámeček představuje rámeček mapy,
- azimuthy spojnic jednotlivých bodů na mapě.

Každý musí svůj odhad ohlásit nebo zapsat, aby bylo později možno zkontrolovat jeho přesnost. Odhad se po následující instruktáži přemění buzolou a oba údaje se ověří pomocí kruhového úhlopáru.

Po této průpravě se uspořádá závod ve správnosti a rychlosti určování azimuthů na papíře (je třeba připravit podklady) i na mapě (názvy bodů, jejichž spojnice se mají vyjádřit příslušným číslem, je třeba také předem rozmnožit).

Topografický test

Provede se formou orientačního závodu na mapě. Každý obdrží písemný popis trasy, kterou má sledovat až do cíle. Na trase jsou kontrolní body, kde je třeba splnit určené úkoly, např.:

- stanovit azimuth určeného bodu,
- zjistit nadmojskou výšku,
- ověřit, zda lze z daného stanoviště spatřit určený bod,
- identifikovat smluvnou značku turistické mapy, týkající se KPC,
- identifikovat výstražnou značku Horské služby, uvedenou v popise, atd.

Měří se čistý čas splnění celého úkolu, za nesprávné odpovědi na kontrolních bodech se uděluje časová přírátka. Test je třeba připravit tak, aby se dal vyhodnotit v nejkratším čase, takže téměř vžápěti po skončení se vyhlásí výsledky závodu.

Odhady azimuthů v okolí

Nejprve je vhodné osvěžit znalosti a určování severu pomocí hodinek, za slunečného dne bez hodinek na základě časového signálu, podle přirodních úkazů. Poté se procvičuje odhadování azimuthu na základě dělení pravého úhlu, který vznikne upažením jedné naže k severu nebo k jižnímu a předpažením druhé. Tím, že se tento vzniklý

pravý úhel dá celkem snadno odhadem rozdělit na poloviny, čtvrtiny a třetiny, je umožněno určit azimuth s chybou zpravidla ne větší než 5–10°. Každý svůj odhad zveřejní, údaje se pak překontroluje pomocí buzoly.

Určování bodů v terénu

Je třeba zvolit méně nápadný bod a při jeho určování využít následujících prostředků:

- přesné určení vlastního stanoviště,
- změření azimuthu,
- odhadnutí nebo i změření vzdálenosti,
- kontrola průběhu vrstevnic na mapě v daném směru,
- konfrontace situace na mapě v okolí uvažovaného místa s vlastním pozorováním.

Po cvičném společném pokusu porovnat bod v terénu s odpovídajícím bodem na mapě se kollektiv rozdělí na více skupin, které si podobné úkoly zadají navzájem. Případné spory se pak řeší za pomocí ostatních kontrolním měřením. Možno přitom použít i časově náročnějšího zaměření hledaného místa za dvou vzdálenějších stanovišť.

Azimutové okruhy

Rozdají se kartičky např. s následujícími údaji:

a) 154°–28	b) 154°–72	c) 154°–22	d) 154°–20
32°–20	274°–72	226°–22	214°–20
334°–28	34°–72	298°–22	274°–20
212°–20		10°–22	334°–20
		82°–22	34°–20
			94°–20

Účastníci mají podle těchto údajů absolvovat uzavřené okruhy (např. podle tabulky a) se nejprve postupuje 28 kroků pod azimuthem 154°, dále 20 kroků pod azimuthem 32° atd.), až se dorazí opět do východního bodu. Menší odchylku lze v cíli tolerovat, větší než 5 kroků by byla důkazem nepřesné práce s buzolou. Dále je možno podle kartičky b) postupovat do trojúhelníka, c) do pětiúhelníka a d) do šestiúhelníka. Obdobných zadání se připraví větší počet, takže lze naráz zaměstnat celý kolektiv. Kromě toho si obratnější mohou po splnění svého úkolu vyměnit kartičku s jiným a pokusí se ještě přesněji absolvovat jeho trasu.

Je možno zadat i nepravidelný trojúhelník (připraví se pomocí trigonometrického výpočtu), např.: 327° – 53 (Zachová-li se délka stran, lze vytyčit 45° – 58 další shodné trojúhelníky o úhlech 188° – 88,5 třeba 60° – 203° – 342° nebo 185° – 32° – 102° atd.).

Postup podle lomeného azimuthu

Nejprve vytyčí instruktor pro účastníky cvičnou trať v Mdkém lese (stačí 6 bodů vzdálených 10 až 30 m od sebe): na kartičce, připevněné na odvrácené straně kmene stromu, je vždy údaj o azimuthu a vzdálenosti kartičky další. Doporučuje se kartičky umísťovat vždy do výšky 120–150 cm a dobře upevnit, trasa se může i křížit. Poté to průpravě se účastníci rozdělí na dvě družstva, která si mají vzájemně během 20 minut vytyčit trať o 10 průchozích bodech, končící opět poblíž startu. Jakmile jsou trasy připraveny, závodí se, které družstvo rychleji absolvuje tento azimuthový závod připravený soupeřem. (Aby se zamezilo náhodné nalézání kartiček, umístí na ně soupeř tajný nápis, který může být vyluštěn jen sestavením kartiček popořadě.)

Azimut s opravou je zajímavá varianta výše uvedeného azimuthového závodu. Start závodníků se provede na rovné linii (v průseku, na břehu potoka, na okraji lesa), na podobné linii leží i cíl. Soutěžící vyrážejí ve skupinách nebo jako jednotlivci v rozestupech 20–50 m od sebe a na kartičce mají zaznamenaný shodný popis trasy: např. postupovat 800 m pod azimuthem 76°, dále 350 m

azimut 132° atd. Trasu je třeba připravit podle mapy a ověřit předem v terénu, aby byly podmínky pro všechny účastníky obdobné a aby se na cílové linii (musí být soutěžícím dobré známá!) dala změřit velikost odchylky jednotlivců.

Postup podle písemného návodu

Soutěžící skupinky obdrží popis tras: pro každou skupinku je jiná, ale stejně dlouhá, pokud možno stejně obtížná, se stejnými úkoly a společným cílem. Pořadí úkolů může být na různých trasách rozdílné, trasy se mohou křížit (přispěje to k jejich zajímavosti). Popis obsahuje následující úkoly:

- absolvovat úsek podle topografického náčrtku,
- absolvovat úsek podle slovního popisu,
- absolvovat úsek po cestách podle pochodové osy,
- podle udaného azimutu projít terénem k danému výraznému, z východiště zakrytému objektu.

Délka trasy 4 — 6 km, pokud se navrací k místu startu, jinak se přiměřeně zkrátí. Soutěžící sebou nesou zlepšenou obálku „poslední pomoci“: nepodávají-li se jim do předem stanovené doby dorazit do cíle, musí ji otevřít, aby zjistili, kam se mají dostavit.

Limitovaný orientační závod

Závod hledák ve formě půldenního výletu. Některá kontrolní stanoviště jsou obsazena, eviduje se na nich doba průchodu a zadávají úkoly, např.:
— vyhledat nejvhodnější spoj v jízdním řádu,
— určit léčivé nebo chráněné rostliny,
— určit stavební sloh nebo jeho prvky na určeném objektu,

- změřit vzdálenost nebo výšku v přírodě,
- pojmenovat výstražné značky Horské služby nebo kulturně poznavací značky na turistických mapách,
- uvádat určené užle apod.

Úkoly nesmí být pro soutěžící překvapením, mají možnost se na ně předem připravit (např. je vyvěšen plakát o souboru léčivých rostlin, z něhož budou na kontrole vzorky).

Pořadí věku a zdatnosti se stanoví účastníkům rozdílné limity pro absolvování úseku mezi kontrolními stanovišti. Doby průchodu obsazenými stanovišti se uvedou do závodnického průkazu; při pozdním průchodu se za každou započatou minutu obdrží trestný bod. Průchod neobsazenými kontrolními stanovišti se prokáže zjištěním požadovaných údajů, např. letopočtu, výšky, délky, počtu oken, zda je odtud vidět určený bod apod.

Závodí se podle turistické mapy, trasa se do ní zaneset způsobem, obvyklým u orientačního běhu. Limity se stanoví pro pochodové, nikoliv běžecké tempo. Jedním z úkolů může být návštěva kulturně historického objektu; je třeba pouze domluvit s pokladnou, aby závodící potvrdila dobu příchodu a odchodu.

Není-li dostatek osob na obsazení kontrolních stanovišť, určí se časový limit na absolvování celé trasy; průchod jednotlivými stanovišti závodníci prokáží zjištěním požadovaných údajů. Kontrolní stanoviště mají být snadno nalezitelná, ale umístěna tak, aby vždy mezi sousedními bylo možno si vybrat různou trasu.

ORIENTAČNÍ PRŮPRAVA TURISTŮ

(NÁMĚTY PRO ZÁBAVNÉ A SOUTĚŽIVÉ FORMY)

Úvodem

Výcvik řadového členstva v topografii a orientaci se nedá provádět žádnými suchými, nezáživními, násilnými formami. Nejsnadněji se realizuje s mládeží, která uvitá každé zpestření běžné turistické činnosti. U dospělých naopak má ostych před odhalením případných nedostatků a nechuf k jakýmkoliv změnám navyklé činnosti výraznou brzdící úlohu. Proto pro potřebu cvičitelů turistiky je zde předkládán soubor paděsáti her, soutěží a závodů s topografickými a orientačními náměty. Výběr vhodné soutěže z tohoto souboru a případnou úpravu pravidel pro danou příležitost, věk, počet i náladu účastníků si musí provést cvičitel sám, v tomto případě nelze paušálně radit. Rovněž může cvičitel podle potřeby pozměnit název a námit soutěže, aby zvýšil její přitažливost.

Orientační průpravu je vhodné provádět při nejrůznějších příležnostech, jako například:

- topografické soutěže v místnosti nebo ve stanu ve dnech, kdy špatné počasí zabraňuje rozsáhlé aktivitě venku;
- topografická soutěž jako součást večerního zábavného programu v zimě na chatě, u táboráku, na besedě v klubovně;
- topografické hry a soutěže v rámci schůzek v klubovně;
- drobné orientační hry a soutěže v oddychových dnech na turistických základnách;
- orientační soutěže jako zpestřující vložky výletů především na vytváření vztahu k času a prostoru a na cvičení orientační paměti;
- orientační závody v rámci turistických srazů;

- orientační soutěže a závody v rámci spolupráce PO SSM se Svazem turistů;
- veřejná orientační soutěž nebo závod, pořádaný pro účastníky rekreační ROH, pro členy ostatních oddílů a odborů tělovýchovné jednoty, pro školy v obci nebo okrese, pro veřejnost jako akce Bud fit.

Možnosti se tedy naskytá hodně, jde tedy jen o výběr vhodné formy, dát ji přitažlivý název a dostatečnou propagaci. Nesmí se přitom zapomínat na tzv. kritérium úspěšnosti: ti, jimž je soutěž určena, musí být přesvědčeni, že mohou při troše úsilí a při dostatečné pozornosti daný úkol splnit. Přitom však menší nejistota, zda něco nepopletou a jak se umístit apod. není na škodu, působí dráždivě, mobilizačně. Třetím požadavkem musí být vytvoření pokud možno stejných podmínek pro všechny, vyloučení nahodilého úspěchu, nejsou tedy vhodné žádné skrývačky a záladnosti ani škodolibost při přípravě soutěže nebo závodu. Každý účastník by se po skončení soutěže měl téšit na další podobnou akci a měl by pro ni získávat nové zájemce.

A ještě důležitou připomíinku: běžně se setkáváme nejen s názorem, ale i s praxí, že různé hry, soutěže a závody jsou v turistice určeny jen pro mládež, pro dospělé že je to zábava nevhodná. Ale právě orientační soutěž a závodů by se měli zúčastňovat především dospělí, aby průpravu, získanou v mládí, upěvnili a dále rozvinuli v solidní znalosti a dovednosti! Přesvědčováním ovšem jejich postoj nezměníme, ten může změnit jen lákavě nabídnutá akce.

Předkládaný soubor je pro větší přehlednost rozdělen do dvou kapitol a šesti subkapitol:

1. orientační technika (čtení mapy, používání buzoly, postup terénem s plánkem a mapou),
2. vytváření vztahu k prostoru a času (odhad času a rychlosti, odhad vzdálenosti, orientační paměť).

V rámci subkapitol — i když jde o materiál značně různorodý — byl proveden pokus o metodické seřazení podle obtížnosti.

a) Ctení mapy

1. Ukaž značku! Dvojice nebo skupiny si střídavě dávají úkoly nalézt na mapě určenou značku nebo poznat význam ukázané značky. Cas, potřebný ke správné odpovědi, se měří a po určeném počtu úkolů se seče. Jsou-li smluvně topografické značky rozmnoženy na kartičkách pro každého, pak celá skupina musí ukázat ve zdvižené ruce požadovanou kartičku a měří se čas posledního (i dokud neopraví případnou chybu).

2. Pochodová Sazka. Na závěr trasy výletu nebo dálkového etapového pochodu, kdy už vlivem únavy ochabuje pozornost, se podél cesty umísti dobré viditelné, pořádě čislované terče. Na každém je zobrazena topografická značka a uvedeny 3 možné významy. Účastníci pochodu si do kartičky pojmenují svůj tip (zaškrtnutím jednoho z údajů jako v sázence: 1 — 0 — 2). Za správné tipy se může v cíli udělovat odměna. Lze ovšem také v cíli vyvěsit tabuľku se správnými odpověďmi, na niž si každý může zkontrolovat, „jak poklesl vlivem únavy jeho iteligenční kvocient.“.

3. Sběratelé. Na tvrdších kartičkách o rozmerech nejméně 7x7 cm jsou nakresleny topografické značky, na podobných kartičkách názvy těchto značek. Celý soubor se rozloží zpeřházeně na stůl. Soutěžící mají za úkol současně vyhledávat páry k sobě naležící (název + zobrazení). Jakmile je stůl prázdný nebo na něm zůstaly jen kartičky k sobě nepatřící spočítá se úspěšnost soutěžících: za správný pár získávají bod, za chybný se jim bod odečte.

4. Značková Kimova hra. Podél nedlouhé trasy se umístí terče s topografickými značkami. Každý soutěžící má po přichodu do cíle zrekapituloval jejich pořadí a zapsat význam. Za vynehání nebo chybné pojmenování značky ztrácí bod, za přehození značek půl bodu.

5. Dodatečné zakreslování trasy. Po absolvování vycházky, výletu nebo výběhu mají účastníci zakreslit průběh trasy do plánu nebo do mapy. Obvykle se trasa zakreslí čarou. Lze však požadovat pouze zakreslení kontrolních stanovišť, která byla na výrazných místech (kóta, křížovatka, vstup do lesa, pramínek apod.) v terénu označena fáborem nebo na něj cvičitel pouze upozornil. Mapu nesou účastníci zpravidla sebou, ale zaznamenávat do ní smějí až v cíli.

6. Neúplná mapa. Do zvětšeného topografického náčrtku nebo plánu má každý v průběhu vycházky doplňovat chybějící údaje topografickými značkami. Soutěží se v úplnosti i správnosti údajů.

7. Topografický náčrtkek. V průběhu vycházky si každý může dát poznámky. Po návratu je určena doba na zpracování: vítězí ti, jejichž náčrtkek se nejvíce blíží situaci na mapě a kteří použili správných topografických značek.

8. Topografický diktát (podrobný popis viz výše).

9. Odhadý profilů terénu. Na mapě se určí koncové body, mezi nimiž mají účastníci v určeném čase bud' sestrojit hrubý profil terénu nebo stanovit, zda jsou některé body viditelné či zakryté. Jejich výsledky se pak zkонтrolují s předem podrobně zpracovaným profilem. Doporučuje se soutěžícím poskytnout při plnění úkolu čtverčekovaný nebo milimetrový papír.

10. Topografický orientační závod (podrobný popis viz výše).

b) Používání buzoly

11. Odhadý azimutů na mapě i v terénu (podrobný popis viz výše).

12. Azimutové okruhy na mapě. Cvičitel stanovi výchozí bod na mapě — zpravidla některou kótou. Pak oznámi azimut a vzdálenost dalšího výrazného bodu a podobně celou trasu. Účastníci podle jeho diktátu provádějí měření zprvu kruhovým úhlopříkolem a milimetrovým měřítkem, pak už pouze buzolou. Některé postupné cíle v diktátu nemusí být přitom nejvýznačnějšími body v okolí, musí však být jednoznačně určitelné. Po skončení diktátu každý odevzdá lísteček s údajem o cíli. Po této přípravě se rozdají písemné údaje o trase, která se pak řeší o závod.

13. Azimutové okruhy v terénu (podrobný popis viz výše).

14. Podle lomeného azimutu.

14. a) Azimutový mikrozávod. Varianta provedení v lese viz podrobný popis výše. Lze ovšem provést i na louce nebo na hřišti. Příslušné údaje o azimutech a vzdálenostech se uvedou na malé kartičky, které se propichnou špejli a ve formě praporčíků pichnou do země. Podle velikosti prostoru mohou být vzdálenosti uváděny bud v krocích, nebo ve stopách. Kříží-li se trasy několikrát, je úkol obtížnější; pro zkomplicování celé situace se v daném prostoru vytváří ještě klamné trasy. Na klamnou trasu se lze dostat nepřesným změřením azimutu nebo vzdálenosti. Ta pak pomoci několika úseků zavede soutěžícího mimo prostor a končí žertovnou poznámkou na posledním lístku. Jelikož je nebezpečí „zbloudění“, je nuten každý pracovat samostatně a v prostoru může být více soutěžících, kteří se vidí a mijí. Je stanoven, že nikdo, kdo došel do cíle ani do klamného cíle, nesmí dát ostatním svůj úspěch nebo neúspěch najevo, aby jim tak nepomáhal v plnění úkolu. Čas si každý měří samostatně.

14. b) Azimutový závod. Trasa je vytyčena po cestách, úseky až 500 m dlouhé, kontrolní body na rozcestích a viditelné označeny fáborem. Jen výjimečně lze některý úsek věst terénem. Lze také stanovit, že daný azimut platí jen pro začátek úseku, dále že se jde po cestě, i když ta se zahýbá a tím původní azimut mění.

15. Podle pochodové osy.

15. a) Podle pochodové osy po cestách. Na startu se obdrží náčrtkek, na němž je čarou zhruba zakreslen průběh cesty a na jednotlivých křížovatkách uveden azimut a délka dalšího úseku. Aby bylo nutno azimuty měřit a nebylo možno se řídit pouze vzhledem křížovatky, uvede se do náčrtku pouze symbol křížovatky nebo rozcestí. Místo náčrtku lze obdržet jen písemné údaje. Pro případ zbloudění mají soutěžící obálku s údajem, kam se mají dostavit.

15. b) Podle pochodové osy terénem. Zpravidla se vytyčí dvě paralelní nebo křížící se trasy pro soupeří družstva, která se snaží dostat dříve ke společnému cíli. Průběh trasy je uveden azimuty, vzdálenostmi a popisem, jak vypadá další postupný cíl. Údaje o své trase obdrží družstvo na startu. (Příklad údajů o jednom postupném cíli: „A = 128°, cca 280 m, šípkový ker“). Některé postupné cíle se volí tak, aby se k nim nedalo jít přímo (za oploceným pozemkem, za fekou, nad stěnou komu apod.).

16. Kdo se přesněji navrátí k východišti. Soutěžící jednotlivci se rozmiří na startovní linii (silnice, průsek, kraj lesa) v rozestupech 10–20 metrů. Své výchozí stanoviště si spolehlivě, ale nepříliš výrazně označí. Pak všechni vyrážejí pod shodným azimutem do lesa s úkolem postupovat 7–10 minut, pak změnit tento azimut o 180° a vracet se na výchozí liniu. V cíli se pak změří odchylky, jichž se jednotliví soutěžící dopustili.

Zpracoval CENĚK HOLEČEK

VÝSTAVA SOUČĀST PROPAGACE

Zádný z moudrých nepřehlížel a nepřehlíží propagaci. Co naplat, že se uskuteční v rámci svazácké činnosti nádherný výlet, objev, sportovní zápolení, když se o tom nikdo nedozvě. Jakoby rodiče povili dítě a nikomu je neukázali.

Af si osaměli turisté a táborníci protestují, af snášeji protiargumenty, že čím méně lidí o hezkých věcech ví, tím pro neporušenost přírody lepsi. Mohou operovat tvrzením, že rozhoduje radost v člověku samotnému, uspokojení účastníků a ostatním do toho nic není. Tak to není.

Ještě jsme nezažili hnutí, které by nepocitovalo potřebu samo sebe propagovat. Mladší, kteří jsou v příslušném konání až po uši, tuhle pravdu přehlížejí. Snad jim někdy polichotí, že se jejich fotografie objeví vytisknána v časopise, ale žádný větší význam tomu nepřipisují. To jenom ti starší, hledící dál než za jediný večer u tábora a jeho výbornou partu, se snaží přitáhnout další zájemce, vysvětlit nejasnosti, které kolem hnutí panují, berou za svou povinnost zapálit pro tělesnou a duševní svěžest další srdce.

Každé ztracené příležitosti k propagaci výsledků práce je škoda. Nejjednodušší je širokému okruhu známých i méně známých ukazovat fotografie a přitom povidat, jaké to vlastně bylo, chodit na besedy, prosazovat naši činnost na všech stupních svazácké práce Ale vedle toho se tu nabízí spolupráce se sedmou velmoci — tiskem, rozhlasem a televizi, především s časopisy, zaměřenými pro mladé čtenáře. Jediná kratická třífádková zpráva vytisknána v Mladé frontě zapůsobí na desetitisice čtenářů. Kdyby se jen setina z nich začala vážně zajímat o pobyt v přírodě a turistiku, účel byl splněn.

Většina z nás se na reportáž nezmůže. Zprávu však svede každý napsat. Sdělovacím prostřed-

kum mnohdy stačí i prosté vyprávění, které si pak redakce zpracuje. Stejným východiskem pro ně může být úvaha, rozbor zkušeností z akce. Důmiváme se, že důležitější než sloh a gramatika je v tomto případě základní myšlenka příspěvku. Proto je možné například popisovat subjektivní pocity, na nichž se můžeme vy rádit se spisovatelskou fantazí, ale mnohem opatrnejší budeme při zveřejňování subjektivních názorů, zejména pokud jde o kritické postřehy.

Jsme přesvědčeni o tom, že na propagaci není nikdy pozdě. Dovolte malý příklad. Organizátoři akce z roku 1974 Fotoafari delta Dunajc umístili články, reportáže a fotografie v několika časopisech, ale nevyužili všechny možnosti zpětné propagace. Měli v ruce jeden trufm, který ne a ne vyjít. Natočili film pro televizi. Dlouho se vyvolával, ještě déle stříhal, s nebetyčnými svízelí ozvučoval, čas ubíhal a film se na obrazovky zřejmě už nikdy nedostane. Škoda, vcelku se těch deset minut povedlo. Organizátoři udělali chybu, že se zaměřili na nejatraktivnější a nejpůsobivější způsob propagace a poněkud zanedbali jiné možnosti. Nicméně chybu napravili. Všem účastníkům expedice doslova položili nůž na krk a za velkých obtíží od nich získali fotografie. Zavrhlí výhledky na jednání s předními pražskými výstavními prostori (jsou obsazené a navíc se musí platit), využili možnosti SSM a v březnu uspořádali ve svazáckém klubu na rohu Vinohradské a Italské v Praze výstavu fotografií.

Rozhodně je milé, že se o Dunajském fotoafari mluví iště po dvou letech. Ze byli na výstavu pozváni i zástupci CKM, že se účastníci na vernisáži znovu setkali. Ne, žádná díra do světa. Ale kdyby se jen pár desítek návštěvníků rozhodlo pro zajímavou dovolenou se svazáky, pak kládáme to za přijatelný výsledek. A navíc je tu komukoli k dispozici putovní výstava. Z Prahy odcestovala k hlavnímu pořadatelům do Kuřimi, ráda se podívá i jinam, i s filmem, a máte-li zájem i vy, napište nám do Metodických listů.

Vy chcete udělat svou vlastní výstavu? To je ještě lepší, získáváte za propagaci rovných stobodů!

bz

ŠANCE 75

METODICKÉ POZNÁMKY

Uspěchy čtyř ročníků Gymnasionu potvrzily správnost východních premií a ukázaly způsob, jak velmi účinně lze vytvořit tak potřebnou spontánní aktivitu mladých lidí. Byla odzkoušena a metodicky zpracována celá řada nových programů, použitelných i na jiných akcích a v jiném prostředí. Zároveň se ale objevily nové otázky. Jak by měla vypadat akce, která neklade tak vysoké nároky na sestavu vedoucích? Lze nějak na akci využít koníčků a znalostí jednotlivých účastníků?

Vznikl zájem vyzkoušet akci, která by na rozdíl od Gymnasionu zapojila všechny účastníky do tvorby programu, a to v míře srovnatelné s programem připravovaným instruktory. Tím se mělo jednak odlehčit vedení akce,

navíc aktivní tvůrce zapojení všech účastníků by představovalo novou důležitou výchovnou hodnotu.

Akce byla koncipována tak, že bylo vymezeno 10 programových okruhů. V pěti z nich (sportovní hry a soutěže, cyklistika, plavání, orientační běh, táborské soutěže) program připravovali instruktori, ve zbyvajících (cestování, tanec a pohybové umění, hudba, hra na hudební nástroj, literární a výtvarné formy) převážně účastníci. Základní úvahy, které vedly k tomuto pojetí, byly dvě:

1. Přání „ukázat se“ je jedním z přirozených motivů činnosti mladých lidí, stačí jim dát příležitost (hypotéza).

2. Ve sportovních a táborských programech, stejně tak v netradiční náplni obsahových forem (diskusní a psychologické hry) lze bez nesnášit využít množství zkušeností nashromážděných na nejrůznějších akcích. Od instruktora pak příprava tohoto programu a jeho uvedení nevy-

žaduje jiné schopnosti, než ty, v nichž jsou připravovány na stávajících kurzech přípravy turistické či bývalých táborských školách. V této programových okruzích také sotva může laik konkurovat speciálně školeným kádrům. Potřebnou vyváženosť struktury programu v kulturní oblasti pak zajistí účastníci, jejichž individuální a značné rozdílné zájmy ve svém celku budou překrývat daleko širší oblast, než zájmy čtvrtic instrukturů. Kvalita programu účastníků se může bližit nebo i převýšit kvalitu instruktorských programů, neboť v této oblasti instruktori nejsou, a dost dobře ani nemohou být, speciálně připravováni.

Uspěch akce je tedy podmíněn vlastnostmi a schopnostmi účastníků, především jejich přirozenou aktivitou a bohatostí kulturních zájmů. Předpokládá se výběr účastníků podle kvality a nápaditosti navržených programů. přičemž je zároveň možno přihlédnout k zámerům vedení a

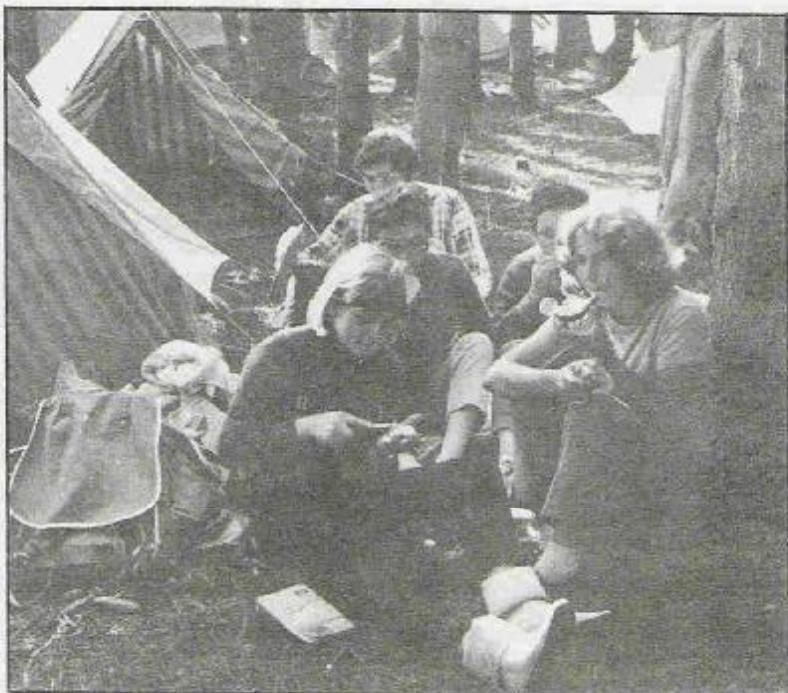
jeho představě o skladbě a obsahové struktuře programu.

Průběh akce některé předpoklady nepotvrdil. Především se nedá spolehat na příliš kvalitní účastnické programy. I v kulturní oblasti je nutno počítat s tím, že řada účastníků bude potřebovat při přípravě programu radu a pomoc. Je tedy nutné volit takovou sestavu instrukturů, která by si s tím dovedla poradit. Je vhodné, má-li alespoň jeden člen vedení znalosti technik, jimiž psychoterapeuti odstraňují psychickou blokádu spontánního chování. Strach ze ztrapnění nejen u autorů programu, ale i u řadových účastníků, může leccos pokazit. Zmíněné znalosti představují jeden ze způsobů, jak lze vytvořit potřebnou atmosféru, podmiňující úspěšné vyznění mnoha programů. Úspěšné programy pak společným prožitkem stmelují vznikající kolektiv, a v něm ona správná atmosféra se lépe udržuje. Jako setrvačník pomáhá překonat hluchá místa a nepovedené záměry. Je zajímavé, že nejvíce k potřebné atmosféře přispěly fyzicky nejnáročnější soutěže. Ty také byly účastníky hodnoceny nejvýše.

Ukázalo se také, že je možné a účelné na akci využít i jiných hlubších znalostí účastníků, než kulturních. Osvědčilo se uvedení miniškoly žuda, kterou vedla jedna z účastnic, nositelka II. VT, stejně jako zaujal závod v honu za liškou. Mezi účastnickými programy patřila k nejúspěšnějším přednáška o architektuře v zahraničí, doprovázená diafazitivy. To svědčilo i o možnosti využít profesionálních znalostí účastníků, pokud jsou podávány dostatečně srozumitelnou formou. Obecně lze říci, že připravované programy jsou tím úspěšnější, čím je kulturní zázemí bohatší, a čím více využívají svých skutečných osobních koníčků a zájmů. Platí zásada, čím osobitější, tím lépe. Vzhledem k tomu, že bohatost a hloubka diferenciovávaných zájmů účastníků je jedním ze základních předpokladů úspěchu, lze doporučit „Sanci“ jako systém zejména pro vyšší věkový stupeň, tj. pro 18 let a více.

Chceme-li shrnout nároky kladené na vedení akce, dojdeme k této závěru:

1. Všichni instrutori musí mít praktické psychologické znalosti. Bude-li akce obsazena lidmi, kteří se vzájemně neznají, musí být instrutori během dvou dní schopni vytvořit z nich partu, kolektiv, který uvedení nejzajímavějších programů podmiňuje. Dostanou-li naopak vedení do rukou již existující skupinu, musí

umět v krátké době „přečist“ strukturu vzájemných vztahů, aby mohli lépe předvidat reakce účastníků a případně je zavádat usměrnit.

2. Instrutori tvoří na akci „team-work“ se všemi specifickými rysy teamové práce: specializace v jednotlivých oblastech, schopnost vzájemně se shodnout a hladce řešit náročové neshody. Všichni musí mít schopnosti zejména metodické. Dostanou-li do rukou námet či návrh účastnického programu, mísí mít dostatek představivosti, aby odhadl jeho úroveň, jeho odevzdu a uměl určit a vytvořit optimální podmínky jeho uvedení. Především ale musí být schopen — zejména u her a soutěží — najít jeho slabiny a dotáhnout spolu s auto-

rem úpravami pravidel celý program do realizovatelné podoby.

3. Instruktor sám — kromě běžných požadavků na jeho vlastnosti a schopnosti — musí mít dobré zázemí kulturních zájmů.

Na závěr bychom chtěli doporučit, aby vedení akce začalo s její přípravou co nejdříve. Zejména v případě, kdy půjde o akci pro hotové, existující kolektivy, umožňuje třeba jen pisemný kontakt s cílem metodického vedení přípravy programu vzájemné poznání instruktora a účastníka. Alespoň pro některé členy kolektivu přestane být instruktur „cizincem“, před nímž podvědomě jsou ve středu.

Text IVAN SLAMĚNÍK

Foto V. Erben

II. ZIMNÍ SRAZ TURISTŮ ČSR

Účast na programech pořádaných SSM se pohybovala v průměru přes 50 osob na jedné soutěži, jak ukazuje přehled:

běh do vrchu	62
biatlon	50
sjezd	52
Krakonošova stezka	46
Azimutový závod	23
Slalom	61
Alkohol, nikotin cca	100
diapozitivy Finsko	50
Hrátky na sněhu	50
diskotéka	56
Večer na chatě	60
Lyžař ČSSR cca	200 osob
celkem cca	700 osob

Mimo uvedený program na Lužní boudě a v jejím okolí je nutno ocenit i činnost instruktur při zabezpečování přesunu příchozích turistů přes hřeben za nepříznivého počasí.

Na závěr ještě přehled instruktur, kteří se na srazu podíleli: Pavel Andr, ing. L. Benýšek, ing. M. Čuhaj, Dáša Fialová, Pavel Hart, ing. P. Holec, F. Horáček, Naďa Chládková, Eva Kloocová, Jiří Jarošák, Josef Kopecký, Marek Matuška, MUDr. P. Musil, ing. J. Sibek, Jarda Strnad, MUDr. I. Vidláková, MUDr. Pětra Vraštilová, Tamara Vraštilová, ing. L. Dostrašil.

Ing. LADISLAV DOSTRAŠIL

Foto Zdeněk Thoma

PROČ

ZIMNÍ STANOVÁNÍ MLÁDEŽE?

Zimní stanování ze soboty na neděli považují mnozí za výstřelek turistické módy a za hazardní se zdravím. Slouží však jako důležitá pomůcka výchovy od starších žáků a dorostenek „výše“ (tzn. dorostenek, juniorů atd.). Je to proverka spíše morální a turistické zdatnosti než otužilosti. Za těch šest let co jezdí TOM 5034 TJ Tatra a SZ Praha pravidelně každoročně na zimní stanování, nikdo neonemočněl, a to s námi stanovali též desetiletí. Stejně zkušenosti mají i v druhém TOMu naši jednoty (5047), kde se dorosteni a dorostenky účastnili zimního stanování již od roku 1963.

Po zdravotní stránce nastávají spíše problémy při letních putovních táborech a někdy i na malých stálých stanových táborech. Stačí např. změna počasí nebo prudký pokles teploty. Kde se pak sušit, jsou-li dlouhotrvající deště? Naproti tomu po ukončení stanování během nedělního dopoledne je vždy možnost někde se usušit.

Při zimním stanování se jedná o pobyt v přírodě, který trvá asi 24 hodin (nepočítáme v to cestu dopravními prostředky). Nejedná se přitom o nějaké „divoké“ stanování, ale o zajištění táboreni. Nejnepříjemnější situaci na zimním stanování vytváří nepřetržitý dešť. Mráz ani sníh nevadí. Naopak, jsou vitány. Je však nutné mít s sebou dobrou výstroj. A především nezapomínat na dobré boty. V tomto bodě je turista nejzranitelnější. Hlavní problém je v tom, donést si potřebnou výzbroj a výstroj na místo táboreni, tzn. stan, spací pytel, nafukovací matraci atd. Naši specialitou k tomu jsou velké papírové pytle, které navlékneme na spací pytle. Jsou dobrým izolačním (teplelným) obalem. Pokud jsou děti zdravé

(což je podminkou), je zimní stanování hlavně záležitostí překonání strachu ze zimy, z „obtíží cesty“ a ze stanování. Je důležitou školou překonat sám sebe a přípravou na náročnější letní akce. Přitom je samozřejmé, že zimní stanování nemůže být nějakou masovou oddílovou akcí, nýbrž promyšlenou výpravou, kde většinu tvoří zkušení táboreni.

Každý zkušený turistický vedoucí z TOM, PO či SSM, který přistupuje k práci s mládeží s plnou odpovědností a má důvěru dětí i rodičů, může si dovolit zimní stanování s mládeží. Největší příležitost k tomu je vždy v první polovině prosince, kdy je organizována odbory turistiky ČSTV celá řada těchto akcí na vrcholcích hor — např. na Děčínském Sněžníku, na Deštné, na Harrusově vrchu, na Ještědu, na Kleti, na Klíči, na Korábu, na Ostaši, na Šeráku, na Velkém Blaníku.

Přehled zimního stanování TOM 5034

rok	místo	počet stanujících	z toho	nejmladší táborečci
1970	Klíč	8	5	14 let
1971	Klíč	9	2	12 let
1972	Klíč	18	7	2x 11 let
1973	Velký Blaník	9	4	2x 12 let
1974	Velký Blaník	9	3	10 let
1975	Velký Blaník Děčín. Sněžník	11	4	10 let

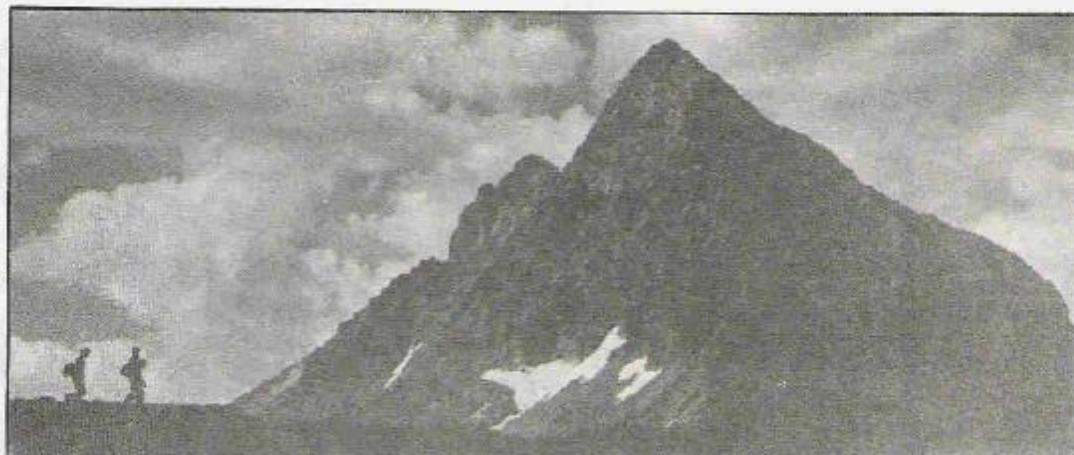
Počet děvčat z TOM 5034

1971		1	12 let
1972		2	17 a 16 let
1975		3	16, 11 a 10 let

Text: JAN JANOŠEK, vedoucí TOM
TJ Tatran SZ Praha

Foto: Zdeněk Thoma

NA VYSOKOU

Dvojvrchol Vysoké, ze stran jakoby podepřený Českým a Dračím štítem, je jedním z nejimpozantnějších štítů Vysokých Tater. Leží v hlavním hřebeni nad třemi dolinami, Českou, Rumanovou a Dračí. Se svými 2560 metry je desátým nejvyšším štitem v Tatrách.

Nejznámější výstupová cesta pro vysokohorské turisty začíná v sedle Váha traverzem západní stěny Českého štítu, strmým kominem překonává jihozápadní hřeben Českého štítu a pokračuje traverzem jižního a jihozápadního úbočí Vysoké až do širokého žlabu, který spadá do štěrbiny ve Vysoké. Zlabem cesta pokračuje buď na severozápadní nebo jihovýchodní vrchol. Při překonávání hřebene Českého štítu a v závěrečné fázi výstupu na severozápadní vrchol je cesta zabezpečena železnými řetězy a skobami. Jinak není výstup příliš těžký a nebezpečný (klasifikace podle Andrášiho — túra lehká) a od chaty pod Rysy trvá asi jednu a půl hodiny.

Další dvě výstupové cesty vedou z Dračí a Rumanovy dolinky, v závěrečné fázi spolu výše popisovaným žlabem na jeden z vrcholů Vysoké (klasifikace obou cest podle Andrášiho — túra lehká).

Využíváme nádherného zářijového počasí a posledních dnů prázdnin k několika hodnotným výstupům na tatranské štíty. Na závěr našeho pobytu v Tatrách jsme si naplánovali výstup na Vysokou. Zvolili jsme si cestu přes sedlo Váha a tak jednoho chladného rána vystupujeme z příjemně vypatené električky na zastávce Popradské pleso. Ani nám nechybí onen ruch a shon, který zde bývá v letních měsících, kdy doslova nepřetržitý proud návštěvníků směruje na nejznámější tatranský štít, na Rysy.

Svižnou chvíli jsme se brzy zahřáli natolik, že můžeme vysvléci svetry, které nám ráno přišly velmi vhod, a pokračujeme dálé jen nalehko, pouze ve větrovkách. Poněkud nás začalo znepokojoval počasí. Obloha, až do včerejška bez mráčku, se začala zatahovat mraky. Ale počasí v horách je nevypočitatelné, a tak šlapeme dálé s tím, že se necháme překvapit. Brzy přecházíme pod skalnatými srázy Ostrvy a mijíme odbočku k symbolickému cintorinu. Při pobytu v Tatrách jej nikdy neopomeneme navštívit a chvíli zde postát nad jmény těch, kterým se tyto krásné hory staly osudnými.

U Popradského plesa opouštíme asfaltovou silničku a po modré značce postupujeme stále více do nitra Mengušovské doliny. U rozcestí chvíli odpočíváme, abychom nabrali síl na únavný výstup na chatu pod Rysy. Počasí se zatím stále horší, a zároveň s tím, jak mizí v mracích okolní štíty, mizí i naše doposud optimistická nálada. Batoh se nám začíná plnit; to odkládáme větrovky,

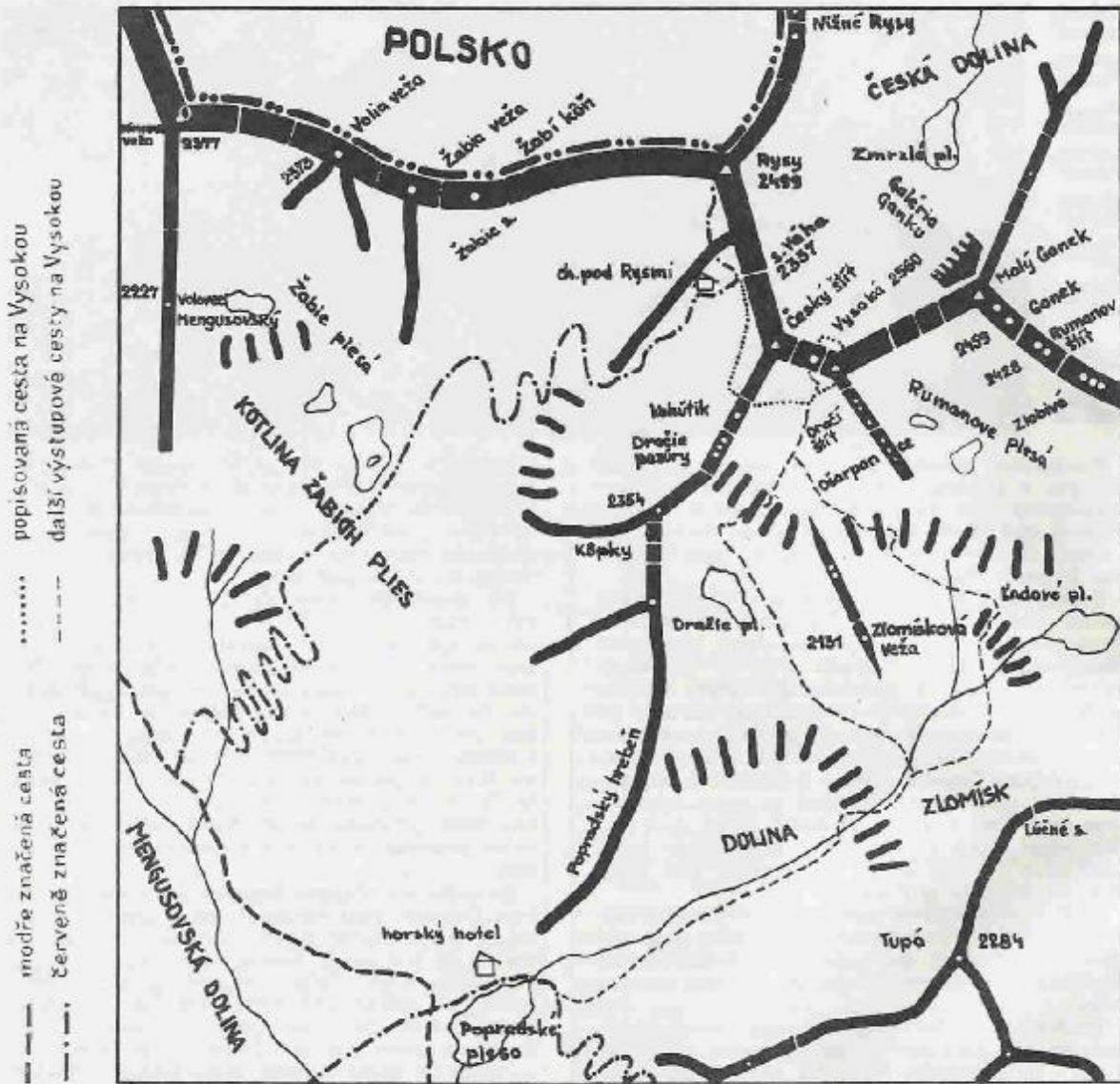
abychom se při výstupu moc nezpotili. Pak již začaly nekonečné serpentiny do kotliny Zabích ples. Někdy si snad dáme práci a spočítáme je. U Zabích ples jsme ještě nabrali vodu a potom nás již obklopila nepříjemně vlhká mlha, která nás provázela na chatu pod Rysy.

Na chatě nám přišel velmi vhod teply čaj. Ze svých zásob něco svačíme a čekáme, co se z toho venku vyklube. A vyklubovalo se sluncičko. Dírou mezi mraky na několik minut osvítilo stěnu Českého štítu, a to rozhodlo. Bereme batoh a spěcháme do sedla Váhy. Vzpomínáme na loňský rok, kdy jsme již v pět hodin ráno stáli v sedle a s úžasem pozorovali východ slunce nad tatranskými štíty. V přízračném ranním osvětlení vypadaly Tatry nějak neskutečně, jako v pohádce. Teď nás však přivítala jenom hustá mlha, která se valila z České doliny a opět zahalovala štíty kolem.

Za sedla odboučujeme doprava a po lehkém hřebeni Českého štítu stoupáme až k zlatelné lavici, jež se táhne napříč západní stěnou. Brzy jsme se dostali až pod strmý komin, který spadá ze sedla pod Kohútikom. Cesta kominem je zabezpečena řetězy, ale pokud není třeba, raději se jich nechytáme, protože jsou nepříjemně studené a špiní. Za chvíli jsme pod Kohútikem a začínáme traverzovat do žlabu Vysoké. Mlha ztěžuje orientaci a tak v duchu děkujeme těm, kteří zde zanechali němé a spolehlivé průvodce — kamenné mužíky. V širokém, vodou vymýtém žlabu odboučujeme doprava a po krátkém a lehkém lezení dosahujeme jihovýchodní vrchol.

Bohužel se vyplnily naše obavy. Mlha za námi, mlha před námi, sotvaže vidíme železný kříž na druhém vrcholu. Jíme trochu čokolády a ovoce a zklamaně hledíme do husté mlhy. Vysoká je prý rozhledové jedním z nejkrásnějších štítů.

Po krátkém odpočinku zlézáme několik metrů dolů na stranu České doliny, přecházíme pod druhý, severozápadní vrchol Vysoké a po několika minutách lezení stojíme na vrcholku u železného kříže. Fotografujeme se a zapisujeme do vrcholové knihy, když tu téměř v okamžiku se stalo to, v co jsme už nedoufali. Mraky klesly dolů do dolin a uvolnily nám výhled. Beze slova pozorujeme velkolepé divadlo, které hraje příroda přímo před našima očima. Z mračného oceánu vylézají pouze vrcholky štítů; v dálí poznáváme Ládový štít (třetí nejvyšší v Tatrách), mohutný Gerlach, vedle nás vrcholky Rysů, na němž rozoznáváme skupinku turistů. Nejvice však přitahuje naše pohledy sousední Ganek a zvláště mezi horolezci proslulá Galerie Ganku spadající dolů do České doliny. Dolina sama působí zvláštním dojmem, převalující se hustá šedomodrá mlha vytváří určité představy pekla z pohádek

Ještě dlouho stojíme na vrcholku a pozorujeme neustále se měnící panoráma kolem nás. Nakonec však musíme hodit batoh na záda a dát se na cestu dolů, zpět do mlhy. Menší skalní plotnu překonáváme pomocí železných skob, pak zlézáme kousek žlabem a známou cestou přes Kohutík do sahujeme brzy sedla Váhy. Nedá nám, abychom se ještě jednou, a pro tento rok již naposledy, nepodívali po tatranských štítích a dolinách, a tak stoupáme po cestice na Rysy. Znovu sledujeme ono velkolepé divadlo, tentokrát i s Vysokou, která nám připravila tak příjemně překvapení. S údivem pozorujeme tu krásu kolem i skupinku německých turistů. Tak trochu s pyšhou a hrdostí si uvědomujeme, že se mají nač divat a že nám mají co závidět. Nejenom tyto nádherné věhory, ale i řadu dalších přírodních krás po celé naší vlasti.

Z časových důvodů se vzdáváme sestupu do České doliny a cesty do Lysé Polany a raději se vracíme na Popradské pleso. Brzy nás obklopila mlha a ta nás pak provázela po celou zpáteční cestu.

Další den již z Vysokých Tater odjíždime. Jsme ještě plni nových nezapomenutelných dojmů, ale už si slibujeme, že příští rok se zase vrátíme.

Protože ten, kdo viděl jednou Tatry jinak než z oken restaurace na Štrbském plesu, kdo se v potu tváře šplhal po štítích vzhůru za sluncem, dýchal čistý vzduch vonící pryskyřicí, pil křišťálovou vodu z horských potoků, nemůže učinit nic jiného.

Poznámka:

Klasifikace obtížnosti popsané túry je podle vysokohorského průvodce — Julius a Arno Andráši: Tatranské vrcholy.

Průvodce popisuje vysokohorské túry, které svou obtížností převyšují běžné turistické značkovány cesty, ale nedosahují ještě horolezeckou úroveň. V průvodci jsou používány tyto stupně obtížnosti:

- Túry bez těžkosti — postup bez pomoci rukou (většina značkováných cest, doliny, suťoviska, úbočí)

Túry velmi lehké — pomoc rukou slouží jen na udržování rovnováhy (přechody přes sedla, lehčí hřebeny)

Túry lehké — pomoc rukou už slouží na další postup (lezení)

Túry trochu těžké — pomoc rukou při postupu je pravidlem a nutností.

Bedřich MICHÁLEK

QUO VADIS?

— „ptáme se“ pobytu v přírodě a turistiky v SSM

Mluvili jsme ve třech časech — minulém, přítomném i budoucím. A protože byl tento rozhovor určen pro Metodické listy a naproti mě seděl Jarda Havel, vedoucí oddělení tělesné a branné výchovy ČUV SSM, veškeré povídání se samozřejmě točilo kolem problematiky pobytu v přírodě a turistiky v SSM. A konec konců, také kolem několika popsaných papírů, ležících před námi, jejichž oficiální hlavička začínala slovy Hlavní směry rozvoje...

— Aby bylo možné říci, jak dál, je třeba sečist a podtrhnout to, co už bylo uděláno. Což jste určitě učinili i vy, než se všechno zrodil zmíněný materiál. Otázka tedy zní — k čemu jste vlastně došli?

Ke všem úspěchům i problémům, které je třeba odstranit. Postupně, samozřejmě. Kdybyste měl mluvit podrobněji, tak k tomu, že si tato činnost, jak se říká, našla své místo pod sluncem, což potvrzly desítky nejrůznějších akcí. Na druhé straně je ovšem fakt, že se práce dařila především na úrovni republikových orgánů. Znamená to, že experimentální akce, většinou výborné, „nezveřejněny“, prostě se nestaly součástí činnosti většiny krajských a okresních výborů SSM, natož základních organizačí. Přestože zájem mladých lidí o ně je velký. Když už jsem u problémů, mohl bych jmenovat

i nedostatky v efektivním využití materiálně technické základny, především malé využití turistických zařízení, stále nedostačující turistické vybavení svařáků vůbec atd. Ale abych nezapomněl na to hlavní — na lidi, aktivistů je zdánlivě dost — jen když se na většině okresů probrali z dlouhotrvajícího spánku!! Radovat se zase můžeme z dobré spolupráce s výbory Svazu turistiky orgánů ČSTV i s CKM SSM, která nám umožnila uplatnit některé programy například v juniorcampech.

— Proč přišel tento rozsáhlý materiál vlastně na svět právě teď?

Protože po letech této činnosti je třeba konečně vytvořit její ucelenou koncepci, ujasnit si, jak jsi sama řekla, kam a hlavně jak dál. Což jsme pocítili v poslední době už dost naléhavě.

— Ptám se tě tedy — kam?

K tomu, aby se tato oblast činnosti stala „všechny“ pro členy tisíců základních organizací. Rečeno oficiálně — aby se stala organickou součástí tělovýchovné a zájmově branné činnosti SSM i turistického a tělovýchovného hnutí v naší republice vůbec.

A ještě něco — aby ji tak chápali opravdu všichni pracovníci i funkcionáři SSM. Vždyť přece k programu naší mládežnické organizace opravdu patří!

— Na otázku „jak“ není určité možné dát takhle stručnou odpověď. Spiše by mě tedy zajímalo, jaké novinky by se zde měly objevit?

Je jasné, že základem je dostatek odborně fundovaných lidí. Zatím působily instruktorské sbořy v centrech. Nadále však zůstanou při ČUV SSM pouze nejkvalitnější instruktoři, kteří budou tvorit lektorský sbor. Jeho posláním je zabezpečovat výchovu lektorů a doškolování kadrů především pro kraje a případně okresy. Lektorské sbory tedy budou napříště pracovat již přímo při jednotlivých KV a OV SSM. Kontakt s místním děním se tak zúží ze stovek kilometrů maximálně jen na pouhé desítky. Významným krokem kupředu je i skutečnost, že od 1. 1. 1977 bude TVB kvalifikace SSM organicky navazovat na Jednotnou kvalifikaci cvičitelů, trenérů a rozhodčích ČSTV i branné sportovní kvalifikaci Svařarmu a je možné jejich vzájemné uznávání. Jednotnou strukturu vyžaduje i řízení práce v této oblasti — to by měly zase zajišťovat „metodické rady či sekce pro pobyt v přírodě a turistiku“, které by měly vzniknout při komisích tělesné a branné výchovy na všech stupních řízení.

Na úrovni krajských a republikových orgánů by měly připravovat koncepcioní a metodické materiály, na nižších stupních pak připravovat konkrétní podmínky pro turistickou činnost.

Je však zřejmé, že i při tak velkém počtu dobrovolných aktivistů, kteří v této oblasti svařácké práce působí, budeme muset do II. sjezdu SSM vyškolit ještě na 1200 nových instruktorů se specializací pěší a lyžařské turistiky, podle potřeby i s vodáckou a vysokohorskou specializací.

— Tento druh činnosti nepatří mezi ty, které vyžadují milionové investice, luxusní vybavení. V každém případě ale je třeba vytvořit určité materiálně technické podmínky. S jakým zlepšením v budoucnu počítáte?

Kromě využívání turistických základen, o něž jsem se už zmíňoval, je třeba podle možnosti využívat i vhodných objektů ČSTV, Svařarmu, škol a NV. Perspektivně také chceme vybudovat v každém okrese turistickou nebo stanovou základnu, jejíž ceny by odpovídaly možnostem mladých lidí. V neposlední řadě pak stojí snaha o co nejlepší vybavení každé základní organizace SSM, převážně na středních školách a učilištích, stany, spacáky, lyžemi, loděmi atd.

— Místo otázky tentokrát přání — aby pobyt v přírodě a turistika v SSM — i díky dokumentu, o němž jsme hovořili — mezi svařáky skutečně zdomácněl. Aby tak pomohli tisícům mladých lidí v celé republice vyřešit onu současně tak aktuální otázku — kam s ním, s volným časem...

Ptala se RENATA SVOBODOVÁ

INVESTICE

Kdysi a kdosi řekl, že hra je vlastně kus života na nečisto. V útlém věku se ji člověk připravuje na okamžiky, které v životě nastanou, a kdy už nebude čas na dlouhé rozmýšlení a zkoušení variant. Právě hra už dřív před tím, než takové situace nastanou, formuje jeho postoje a vytváří jistá schémata jednání. Také ovšem působí na charakterové vlastnosti.

Hrajeme si ovšem i když už jsme o něco dříve narozeni. Pak pro nás hra znamená především možnost kompenzace: nejsme-li podle svého mničení zcela úspěšní ve skutečném životě, třeba se nám podaří pocit porážky odčinit alespoň ve hře. Hra nám tak poměrně laciným způsobem pomáhá spravit si náladu, a to je pro psychiku každého z nás nesmírně důležité. Hra ale může přispět k poznání skutečného života, přesně řečeno oblastí, do nichž se pravděpodobně nikdy nedostaneme. Má-li stanovena pravidla tak, aby alespoň zhruba odrážela zákonitosti lidské činnosti, může nás přivést k vlastní „zkušenosti“, jak některé společenské mechanismy fungují. A to je právě cílem hry Investice.

Sejde-li se vás skupinka 6 – 12 lidí a nevíte co s večerem, zkuste si zahrát na ministerské předaedy sousedících zemí. Každý z vás se na chvíli stane uznávaným expertem. Jehož slovo je ctěno a váženo a bez problémů realizováno, alespoň ve vlastní zemi. Rozhodnete-li investovat celý národní důchod do zbrojení, nebo do manifestačních aktů přátelství, nikdo vám v tom nebude bránit. Jenže každý vás čin bude sledován zraky ostatních ministerských předsedů a stane se pro vás i pro jiné východiskem k další činnosti. Může navodit atmosféru přátelské spolupráce, která vede země, s nimiž jste v přátelských vztazích, k rozvoji a bohatství, může ale také navodit hořejší zbrojení a válečné přípravy. A za všechno platíte jistou cenu, která může, ale taky nemusí být úměrná. To už bude záležet na vaši schopnosti ohodnotit situaci a strategicky plánovat.

Jaká jsou tedy pravidla hry?

Každá země má na začátku hry stejný národní důchod. Pro jednoduchost si dvě jednotky, s nimiž hru začnete, představujeme jako figurky, jejichž barva bude záležet na tom, jak je použijete. Můžete tedy svůj národní důchod „utratit“ těmito způsoby:

černá figurka — investice „doma“ — připíšete si 4 body;

modrá figurka — (zahraniční spolupráce) volíte-li tuto figurku, musíte zároveň fici, komu ji nabízíte; dotyčný pak může (ale nemusí) vaši nabídku přijmout, tedy zvolit stejnou figurku a „směrovat“ ji na vás; v tom případě nabízející si připíše 6 bodů a ten, kdo spolupráci přijímá, 8 bodů. V případě, že vaše nabídka ke spolupráci bude odmítнутa, připisujete si 2 body, vás „spoluhráč“ vyjde s prázdnou;

hnědá figurka představuje jinou formu spolupráce a skrývá v sobě mnohá úskalí. Je to figurka opět „směrováň“, jenže tentokrát si připíšete 8 bodů v případě, že vám spoluhráč neodpoví, a jen 3 body, v případě kladné odpovědi (tj. volby hnědé figurky směrované na vás); zato si spoluhráč odpovídající kladně připíše 8 bodů;

bílá figurka představuje nezříšný dar partnerovi — opět 8 bodů. Musíte ji tedy opět směrovat.

Cervená a zelená figurka představuje zbrojení. Zatímco červená je symbolem armády útočné a nepřipisují se za ni žádné body, zelená je in-

vestici do obrany; za každou si připíšete 2 body. Fialová představuje investice do školství, které se vyplatí formou zvýšené produktivity, ale až za určitý čas. Volíte-li ji jen krát nepřetržitě po sobě, počítají se vám do dalšího kola po ukončení „školy“ všechny zisky o třetinu výhodněji. Zvýhodnění se týká i bodů, které připisujete spoluhráčům za dar či spolupráci. Zaokrouhlujete se na celé body. Bílá tedy bude mít hodnotu 11 bodů místo původních 8. Zlutá figurka vám dává 1 minutu času na to, abyste si dohodli koalice, tzn. společný postup. V rámci koalice je možno dohodnout i spoluúčast ve válce útočné či obranné. Není-li dohodnuto jinak, podílejí se partneři v koalice na výhrách a ztrátech rovným dílem, v principu je ale možno dohodnout cokoliv.

Béžová figurka symbolizuje jednostranné odzbrojení. Při její volbě se bez náhrady škrťají všechny vaše červené figurky. Náhradou za to máte možnost volné domluvy koalic, která je pouze časově omezena na 1 minutu v každém kole. Počítelně se nemůžete účastnit koalic útočných. Připomínáme, že všechny koalice musí být domluvou „na veřejnosti“: je nepřípustné poodejít a dohodnout společnou taktiku bez svědků.

Zbývá poslední symbolická figurka, oranžová. Volbou jedné oranžové varujeme spoluhráče před svým vlastním útokem. Jde tedy opět o směrovou figurku. Chceme-li skutečně zaútočit, musíme v příštím nebo nejpozději v přesnějším kole směrovat 2 oranžové figurky na „oběť agres“. Volba dvou oranžových tedy odpovídá vypovězení války. V okamžiku vypovězení války se spočítají všechny červené figurky útočníka a porovnají s počtem červených + zelených figurek napadeného. Na obou stranách se škrtnou počet figurek, odpovídající menšemu z obou dísel. Má-li napadený více „vojska“ než útočník červených figurek, volí si sám, které z nich figurek se škrtnou, zda zelené či červené. Podobný postup se uplatní i u konfrontace koalic, a to ve smyslu uzavřených dohod (je-li uzavřena koalice obranná, nepřipočítávají se červené figurky spoluhráčů k „armádě“ útočníka, a koalice se nevztahuje ani na „odvetný úder“ napadeného). Zvítězí-li útočník, převede si na své „konto“ 60 % nashromážděných bodů napadeného (tj. stavu v okamžiku vypovězení války). Prohraje-li útočník, má obránce právo na okamžitou konfrontaci svých zbylých červených figurek se zelenými figurkami útočníka. Opět se stejný počet figurek oběma škrťá.

Má-li jich obránce více, převede na své konto 40 % bodů útočníka. Koalice se v případě podílí i na převodech zisků. Pouze v případě, že pouze zapůjčuje armádu (pronajímat se smí jen červené figurky), zůstávají úspory netknuty.

Aby výsledek „války“ nebyl jen záležitostí chladné kalkulace, má právo v okamžiku vyhlášení války kdokoliv přijít na pomoc napadenému. Uzavírá s ním vlastně obrannou koalice se všemi riziky i výhodami z toho plynoucími.

Ještě jsme se nezmínilo o jednom pravidle. Tak jak hra pokračuje a v jednotlivých kolech postupně všichni hráči investují svůj národní důchod, roste jejich „bohatství“ nebo spíš kapitál. Od určité hranice koncentrace kapitálu je možno jen investovat účelněji, produktivitou vzrůstá. To je ve hře vyjádřeno tím, že po dosažení 75 bodů má každý hráč právo volit v každém kole již ne dvě, ale tři figurky, po dosažení 150 bodů 4 figurky, a po dosažení 250 bodů 5 figurky. Hraje se na nejméně 10 kol, po 10. kole se určí losem, zda se má pokračovat dalším kolem a losuje se pak v každém dalším kole (háže se korunou). Toto opatření má zabránit kalkulacím s válečným

konfliktem v posledním kole, po němž už nezáleží na tom, že třeba i útočník zůstane zcela bezbranný.

Ve hře vítězí ten, kdo nasbírá nejvíce bodů.

V původní verzi hra sloužila k psychologickému testování vlastností hráčů, zejména k mísě jejich agresivity a ke zkoumání způsobů, jakými řeší své konfliktní situace. Přestože úpravou hry se podtrhl význam soupeřnosti, přece jen se základní postoje hráče docela jasně projeví. Vášněte si toho, až budete hrát tuto hru s lidmi, které dobře znáte. Také vám pozorování leccos napoví o tom, jaké jsou mezi nimi vztahy, zejména jaká je míra jejich vzájemné důvěry.

Na závěr už jenom přehledně tabulkou figurek a bodů, a pak už jen přání pěkných chvílek s tužkou a papírem.

Figurka	body		body partnerovi
	volicimu	směrování	
černá (výstavba)	4	ne	—
bílá (dar)	—	ano	8
modrá (spolupráce)	—	ano	—
potvrzená	6	—	8
nepotvrzená	2	—	—

hnědá (riskantní spolupráce)	3	ano	8
nepotvrzená	8	—	—
zelená (obran. armáda)	2	ne	—
červena (útoč. arm.)	—	ne	—
fialová (školství)	—	ne	—
po pěti kolech nepřetržité volby: 130%	ze všech vytvářených hodnot	—	—
žlutá (domluva koal.)	—	ano	—
béžová (odzbrojení)	—	ne	—
právo na 1 minutu domlouvání koalice v každém kole	—	—	—
oranžová	—	ano	—
— 1 figurka : varování	—	—	—
— 2 figurky : vypovězení války.	—	—	—

Doporučení: Je vhodné pověřit jednoho ze zúčastněných, aby vedl záznamy a rozhodoval v duchu pravidel ve sportovních otázkách. Samotné hry se jako hráč nezúčastní. Mezi jeho povinnosti patří po každém kole přečíst stav kapitálu a obou složek armád. Eviduje také uzavřené koalice a jejich dohody.

Zpracoval Petr Holec podle knihy Metodika experimentálních her.

INFORMACE

O MOŽNOSTI ZÍSKÁNÍ MAPOVÉHO MATERIAŁU V MĚŘÍTKU 1 : 50 000 PRO PRÁCI ZO SSM NA USEKU POBYTU V PŘÍRODĚ A TURISTICE

Význam dokonalého mapového podkladu pro přípravu jakékoli akce v turistice nebo pobytu v přírodě je nesporný. Situace v dostupnosti topografických map, použitelných volně bez omezení, vzhledem k utajení, se do současné doby stále nelepší.

Běžně dostupné turistické mapy ČSSR, které vydává Kartografie n. p. ve spolupráci s ÚV CST jsou postačující pro potřeby mládeže, jsou však vydávány pouze pro území ČSSR významná z hlediska turistického ruchu a zdaleka nepokrývají celou plochu našeho státu.

Při přípravě běžných akcí pro mládež dostáváme se někdy do situaci, že pro předem vytipované území, kam akci umisťujeme, neexistuje dostupná mapa dostatečně podrobná, aniž by nebyla utajena a tím její volné použití je znemožněno. S povzdechy nad tímto stavem setkáváme se běžně i v odborné turistické literatuře (viz časopis Turista č. 3/1976 v článku P. Davida „Zapomenutý kraj“, na str. 88).

Ve snaze zmírnit tento nedostatek poskytujeme informaci, že Český úřad geodetický a kartografický v Praze ve spolupráci

s ministerstvem lesního a vodního hospodářství ČSR v Praze vydal v uplynulých letech (1971 až 1975) téměř úplné vydání Základní vodohospodářské mapy ČSSR v měřítku 1 : 50 000, která není tajná. Je vytisklá na úplném topografickém podkladě v měřítku 1 : 50 000 (bez souřadnicové sítě) s obohaceným obsahem vodohospodářských skutečností a objektů v terénu — př. kilometráž toků, stanice limnigrafů, meteorologické služby, zakreslení jezů a plavebních komor, výškové kóty hladin, plochy zdrží i podzemní vodovodní zařízení apod. Mapa neobsahuje běžné údaje turistických map ve formě značek (hrady, kostely, základny apod.), ale jako podklad pro přípravu akci pobytu v přírodě a turistice je i vzhledem ke svému podrobnému měřítku a volné dostupnosti velmi vhodná. Navíc pro akce vodní turistiky je její obsah obohacen o speciální vodohospodářské údaje.

Distribuci této map provádí Dokumentační a mapová služba Geodezie n. p. v Praze, Pardubických, Ústí n. L., Plzni, Českých Budějovicích, Brně a Opavě, vždy pro jednotlivé kraje ČSR.

Mapy jsou volně k prodeji socialistickým organizacím (ZO SSM a CSTV) na objednávky i za hotové. Jeden mapový list, zobrazující území o rozloze asi 30×30 km stojí 39 Kč a podle krajové příslušnosti je možno si je objednat k zaslání poštou. Mapa není tajná, je možno ji v terénu použít kdekoli a kdykoliv.

Základní topografický obsah mapy zobrazuje sídlištní útvary (obce, osady, města aj.), komunikací sítě včetně stezek a pěšin, železnice a lanovky, mosty s údaji o světlosti, vrstevnicový systém základ. vrstevnic po 10 m a pomoc. vrstevnic po 5 m, hranice států, krajů a okresů a plošně zobrazení lesních celků.

Tématický obsah vodohospodářský zobrazuje vodní toky a plochy v obvyklém rozsahu, na vše s údaji o rozměrech koryt vodních toků (šířka a hloubka), hráze a úpravy toků, zakreslení drobných a účelových vodotečí, vodní plochy s údaji o plošné výměře, objemech, hloubkách a kotách hladin, plošné zobrazení rašeliníšt a močálů. Z objektů na točích jsou zobrazeny peřeje, jezy pevné a pohyblivé se základem, rozměry, zařízení pro plavbu, pro využití vod. energie, vodočtu a limnigrafy, výškové kóty hladin, kilometráž toků, údaje o stupni znečištění, zakreslení pramenišť v terénu, studní podle druhu a využití, vodojemy a vodovody a hranice ochranných pásem pramenišť. Mapa dále obsahuje zakreslení hranic chráněných území a CHKO a rezervací. Uvádí též základní hydrologické údaje jako plochy povodí, zakreslení rozvodnic jednotlivých povodí apod.

Odborný obsah mapy však říká na překážku k jejímu použití pro účely pobytu v přírodě nebo turistiky a není na závadu ani z hlediska její přehlednosti nebo čitelnosti.

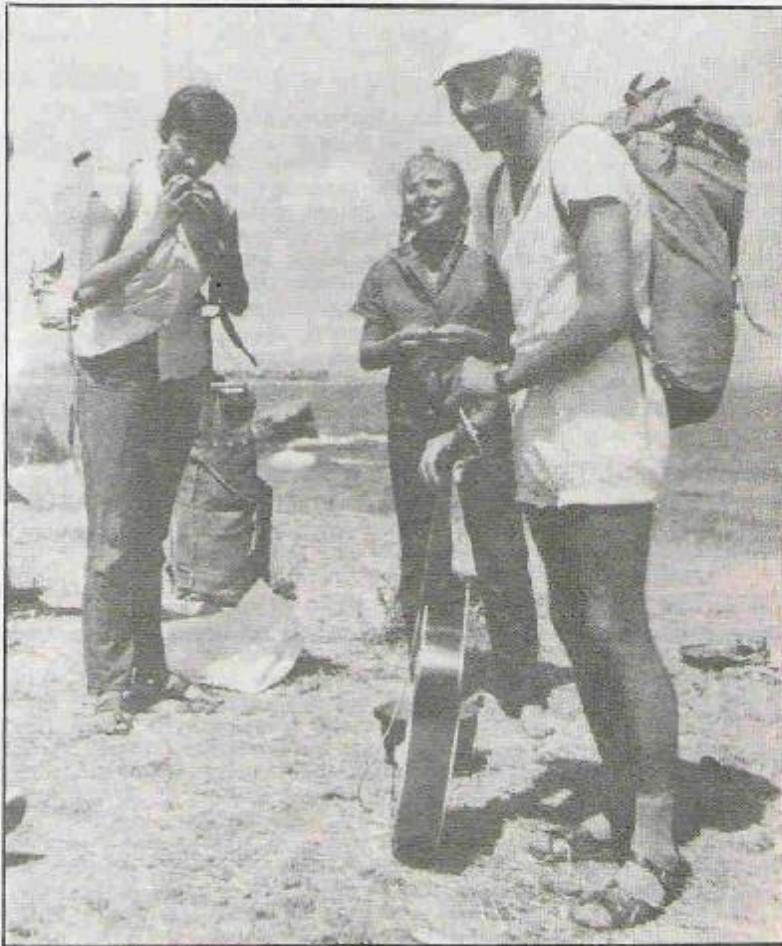
PLNÁ FÚRA PSINY

Co se vám nejzřetelněji vybaví, když si v zimě v hlavě pouštíte soukromý vodácký biograf? Budou to pravděpodobně vypjaté dramatické scény, okamžiky, ve kterých jsme mistrovsky zaváleli, a pak chvíle, v nichž si na své při smíchu přišla bránice. Po letech vzpomínky vyblednou, přírodní rámec ztratí ostré kontury, zapomenou se jména účastníků, ale trest zůstane, par dramaticnosti a legrace se ani po dvacetiletí nerozplynne.

Vzpomínám na jedno splutí Hronu. Po tři dny strašně pršelo. V provazích vody jsme stany ballili, za lijáku je znova stavěli. A v tom urputném lijáku kdesi mezi Bystricí a Zvolenem najednou kamarád přistál u břehu, našoukl pestří míč, vyběhl s ním na louku a začal provozovat to, čemu umělecké gymnastky říkají cvičení s míčem. Jak kouzelné a nakažlivé. Všichni jsme udělali totéž a v tom dešti na louce hráli volejbal, fotbálek, předváděli sestavy. Děšť jsme přijali jako partnera a diváka, takže nám vůbec nevadil.

Kus dál vysvitlo slunce, které se nad naším čarováním s městem zřejmě ustřnulo. A delší kus dál se znova začala obloha zatahovat. Vztekly jsme skřípali zubařma, s výjimkou iniciátora hrátek na louce. Ten se prostě rozhodl, že bude nacvičovat jízdu vrbičkama. Háčka protáhl kdejakým křovím, každou chvíli jsme museli zachraňovat plavající čapky. Dokonce jezdili křovinami v peřejích pozpátku. Jak jinak to mohlo skončit, než zvrhnutím. Když oba dotáhli lodě ke břehu, spokojené prohlásili, že už jsou mokří a bouřka jim tolík vadit nebude. Měli recht. Leželi rozplácnuti na břehu a pochvalovali si, že je déšť teplejší než mléční voda.

Zkušený vodák ví, že pořádná dávka legrace je univerzálním lékem na všechny neduhy a páťalí. Zkušený vedoucí si zároveň uvědomuje, že veselí musí být pravě tolik, aby nenabouralo disciplinu. To je ona proslavená představa ze Švejka — na každém stromě jeden voják bez discipliny. Kupodivu má Hašek vlastně pravdu a téhle představě — mužstvu na stromech — se instruktor či cvičitel nemůže od srdece zasmát. Je to pochopitelné. Vedoucí byť jen minimálně organizované party musí mít míru legrace neustále pod kontrolou tak, aby ji mohl kdykoliv zvládnout. Nesmí ji nechat vylit ze břehů. Kdyby k tomu došlo, jednak by neuplatnil žádný příkaz, neboť by ho nikdo nerbal vážně, a jednak — jak málo jsou někdy vzdáleny komedie a tragédie? Bývá mezi nimi jen krůček.

Dobrý vedoucí se však rozhodně musí každé legrace zúčastnit. Bude vždy zachovávat jistou střídmost. V bezprostředním veselí se lehce srovnají odstupy

a podřízenosti a zborcená struktura se dává znova dohromady jen velmi ztěžka.

Vyplatí se mít vždy v záloze vtipálka. V kritických chvílích může sehrát konstruktivní roli. Mnoho záleží na tom, jak jej vedoucí vyhescuje a jaký směr mu vymezí.

Existuje mnoho druhů humoru. Tří by se měl vedoucí zdržet. Je to humor černý, který ve svízelné situaci deprimuje. Humor sarkastický a ironický dokáže jemnějším povahám zadělat na slušné mindráky, protože sráží dolu a je k lidským slabostem nemilosrdný a netaktní. A z etických důvodů nepatří do skupiny hochů a děvčat ani humor typicky vulgární.

Závěrem ještě dvě poznámky: Není dobré solit humorem ta místa, kam by zapadlo spíše vážné slovo, neboť humor není univerzální řešení. A k nejkrutějším pocitům se počítá násilně pervaň legrace. Vždycky se má nechat pozvolna doznít. bz

Foto Z. Thoma

METODICKÉ LISTY pro pobyt v přírodě — pro vnitřní potřebu SSM vydává oddělení tělesné a branné výchovy ČUV SSM a Český svaz turistik. Adresa redakce: ČUV SSM, oddělení tělesné a branné výchovy, Praha 1, Gorkého nám. 24. Redit redakční rada, odpovídá předseda redakční rady Jaromír Kincl. Grafická úprava Jaroslav Weigel. Výtiskl Ostatní

kulturní díl železničářů v Praze 2. Vydal Sportpropag.